

ใบความรู้ เรื่อง คำซ้อน
หน่วยที่ ๔ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง คำซ้อน
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำซ้อน เป็นการสร้างคำขึ้นใหม่จากคำมูล โดยการนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกันมารวมกัน แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

ลักษณะของความหมายที่เกิดจากคำซ้อน

๑. ความหมายคงเดิม ความหมายก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ซากศพ อ้วนพี โตแยง สูญหาย

๒. ความหมายกว้างออก ความหมายจะกว้างกว่าความหมายในคำเดิม

ขนมนมเนย	หมายถึง	ขนมหลายอย่าง
หมูเห็ดเป็ดไก่	หมายถึง	อาหารหลายชนิด
ถ้วยโอ้อวม	หมายถึง	ภาชนะที่ใช้ในครัว

๓. ความหมายย้ายที่ คือ ความหมายจะเป็นอย่างอื่นซึ่งไม่ตรงกับความหมายของคำเดิม

เหลียวแล	หมายถึง	การเอาใจใส่เป็นธุระ
เยือกเย็น	หมายถึง	หนักแน่น สุขุม
เบิกบาน	หมายถึง	ความรู้สึกร่าเริงแจ่มใส

๔. ความหมายอยู่ที่คำหน้า โดยที่คำหลังจะซ้อนเพื่อเสริมความเท่านั้น

<u>เป็นลมเป็นแล้ง</u>	<u>อายุ</u> อนาม
<u>ความคิดความอ่าน</u>	<u>นิสัย</u> ใจคอ

๕. ความหมายอยู่ที่คำหลัง โดยที่คำหน้าจะซ้อนเพื่อเสริมความเท่านั้น

<u>เสียดเสียด</u> ใจ	<u>ดีอกดีใจ</u>
<u>ว่านอนสอนง่าย</u>	<u>เครื่องมือ</u> เครื่องมือ

๖. ความหมายอยู่ที่คำต้นและคำท้าย โดยทำที่อยู่ตรงกลางจะซ้อนเพื่อเสริมความเท่านั้น

<u>ผลหมากรากไม้</u>	<u>อดตาหลับขับตานอน</u>
<u>ติดสอยห้อยตาม</u>	<u>ชอบมาพากล</u>

๗. ได้ความหมายทั้งสองคำ โยทำทุกคำที่นำมาซ้อนกันจะสื่อความหมายได้

<u>ดินฟ้าอากาศ</u>	<u>เอวบางร่างน้อย</u>
<u>ปวย่ตายาย</u>	<u>เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่</u>

๘. ความหมายของคำคู่หน้ากับคู่หลังตรงกันข้าม เช่น

<u>หน้าไหว้หลังหลอก</u>	<u>ปากหวานกันเปรี้ยว</u>
<u>หน้าเนื่อใจเสื่อ</u>	<u>หน้าขึ้นอกตรม</u>

จำนวนคำในคำซ้อน

๑. คำซ้อน ๒ คำ คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ ๒ คำ

<u>ช้างม้า</u>	<u>บ้านเมือง</u>	<u>คุกตะราง</u>	<u>บ้านเรือน</u>
----------------	------------------	-----------------	------------------

๒. คำซ้อน ๔ คำ คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำ

<u>เข้าอกเข้าใจ</u>	<u>บ้านช่องห้องหอ</u>	<u>เย็บปักถักร้อย</u>	<u>เสื่อสิงห์กระทิงแรด</u>
---------------------	-----------------------	-----------------------	----------------------------

๓. คำซ้อน ๖ คำ คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ ๖ คำ

<u>คดในช่องอในกระดูก</u>	<u>เลือกที่รักมักที่ชัง</u>	<u>จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน</u>	<u>กำแพงมีหูประตูมียัง</u>
--------------------------	-----------------------------	---------------------------	----------------------------

ชนิดของคำซ้อน

๑. คำซ้อนเพื่อความหมาย เกิดจากคำมูลที่มีความหมายอย่างเดียวกัน ต่างกันเล็กน้อยหรือไปในทำนองเดียวกัน หรือต่างกันในขณะที่ตรงข้าม เมื่อประกอบเป็นคำซ้อนจะมีความหมายอย่างไรอย่างหนึ่ง

๑) ความหมายเหมือนกัน คำที่นำมาซ้อนกันนั้นหมายถึงสิ่งเดียวกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน เช่น เร็วไว ทรัพย์สิน ไฉนโต สูญหาย ดูแล หยาบช้ำ นุ่มนึ่ม เลือกสรร

๒) ความหมายคล้ายกัน คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน พอที่จะจัดเข้ากลุ่มเดียวกันได้ เช่น ยักษ์มาร ไร่นา ถ้วยโถโอชาม

๓) ความหมายตรงกันข้าม คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมีความหมายเป็นคนละลักษณะหรือคนละฝ่ายกัน เช่น ไกลใกล้ สูงต่ำขาว ผิดถูก ชั่วดี ที่หน้าทีหลัง

๒. คำซ้อนเพื่อเสียง เป็นการนำคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาซ้อนกัน เพื่อให้ออกเสียงง่ายขึ้น และมีเสียงคล้องจองกัน ทำให้เกิดความไพเราะขึ้น คำซ้อนเพื่อเสียงนี้บางทีเรียกว่าคำคู่ หรือคำควบคู่

๑) นำคำที่มีพยัญชนะต้นเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่เสียงสระ นำมาซ้อนหรือควบคู่กัน เช่น เรอรา เซอซ่า อ้อแอ้ จู้จี้ เงอะงะ จอแจ ร่อแร่ จริงจ้ง ทึกทัก ตึงตัง

๒) นำคำแรกที่มีความหมายมาซ้อนกับคำหลัง ซึ่งไม่มีความหมาย เพื่อให้คล้องจองและออกเสียงได้สะดวก เช่น กวาดแกวต มองเมิง ตีเต้ ไปเปย เดินแดน บ้าบอ หัวเหอ

๓) นำคำที่มีเสียงสระเดียวกันมาซ้อนกันหรือควบคู่กัน เช่น เบ้อเร่อ อ่างว้างแร้นแค้น จิ้มลิ้ม ออมหอม เรือยแจ้อย ราบคาบ